

Üveges Krisztina

Művészek a küszöbön

Zenebolt

☛ Galéria Neon, Budapest

☛ 2010. július 9 – 31.

■ NÉMETH HAJNAL a berlini Lada Projekt és a Neon Galéria szervezésében olyan képzőművészeket hívott meg erre a kiállításra, akik hozzá hasonló módon intenzív kapcsolatban vannak a hangokkal és a zenével. Ez a kapcsolat igen sokrétű lehet: van, aki zenél, borítókat, koncerteket szervez, és van, aki saját kiadót üzemeltet. Sajnos a galériában nem volt fellelhető további, bővebb információ a résztvevőkről, pedig erre nagy szükség lett volna rendkívül összetett tevékenységük pontosabb bemutatásához. Az interneten talált életrajzokból például kiderül, hogy bár mindannyian képzőművészeti képzésben részesültek, munkásságuk meghatározó vonása a hang, a zene és a zenei élet konnotációinak beemelése alkotásaikba. Működésük a hangok legszélesebb spektrumát fogja át: számukra bármilyen hang – így akár annak egyik legalapvetőbb „formája”, a lélegzet is – potenciális kifejező eszköz lehet.

A több lemezzel is szereplő IAN ANÜLL életművét a marketing és a kereskedelem kritikája jellemzi, hangsúlyozva a marketing által vezérelt fogyasztói társadalmon belül működő hatalmi struktúrákat. Anüll a saját alapítású *Ultimate Records* (2004–) kiadásában készítette el konceptuális indíttatású hanganyagait: az arab betűkkel díszített borítójú *Gran Via* lemez egy forgalmas utca zajait tartalmazza, a *Give me a chance give me five cents* albumon egy alkotó kéreget több nyelven, hogy elképzeléseit megvalósíthassa. A *United Aliens* album borítóján muzulmán férfiak kólát öntenek a földre: a fémkupa-kok leesése és a szénsavas ital bugyborékolása hallható a lemezen. Szintén az iszlám kultúrára utal a félholddal díszített *Amoslem Sings – A white man's heaven is a black man's hell* című lemez borítója, maga a dal pedig, amely szerepel rajta, egy klasszikus rabszolga dal az ültetvényekről. A *Joke for Money* című lemez persze üres, egy nagy semmi kapható pénzért; a következő lemezen hallható kínai nyelvlecke is a kritika és az irónia keveréke, elég, ha csak a kínai Chanel táskákra vagy zenei kalózkidadásokra gondolunk.

NÉMETH HAJNAL korai munkáiban a kortárs zene, dizájn és divat jelenségeire reflektált, később a hang – illetve a zene – kapott egyre markánsabb szerepet a videóiban. 2003-ban mutatta be a budapesti Ludwig Múzeumban a *MC Emlékmű – Csütörtök örökké* című installációját (öt berlini MC realizstikus szobrát és az általuk készített felvételeket); idén márciusban pedig a Kiscelli Múzeumban volt látható az *Összeomlás – Passzív interjú* című hanginstallációja, melyben egy összeroncolt BMW-t körülvevő hangfalakból balesetet szenvedett emberek elénekelt beszámolóit szóltak. Ahogy azt a *Zenebolt* megnyitón maga is elmondta, épp a fenti folyamat miatt, amelynek során az utóbbi években alkotásainak egyre fontosabb elemévé vált a hang, az *Összeomlás – Passzív interjú* (2010), *Crystal Clear Propaganda – The Transparent Method* (2009) és a *Try Me Buy Me* (2005) installációk hanganyagát válogatta be a *Zenebolt*ba. Ezen kívül még egy pszeduo-lemeze is látható: az *Évszakok vége – A Verzió* (2008) üres LP-je a professzionálisan megformált csomagolásban a kizárólagos optikai befogadást kritizálja.

NIK NOWAK *Sackkarre* című szobra (2010) különös hibrid gép: gurulós vázra szerelt high tech alkotóelemekből, lim-lomokból, hangfalakból és kazettatartókból áll, egyaránt lehet beltéri vagy kültéri zenei egység. A tömegtermelésből átvett technológia a barkácsolással keverve, a zeneipart idéző részletek szabad stílusban előadva, játékosággal vegyítve egy nomád szabadtéri parti hangulatát idézik. Gyakran dolgozik együtt Nowakkal THOMAS CHAPMAN, akinek formázott vásznait a városi élet vizuális káosza uralja. Itt látható-hallható közös alkotásuk a *Das Fliegende Seepferdchen Vom Kleinen Teulelsberg* (2010) című CD az elektronikus zene fogalmaival írható le: a lassú tempójú ütemek lustán keverednek a zaklatottabb szaxofon- és scratchmintákkal, szöveg- és énekhangokkal.

MATTHIAS MEYER, akinek olaj-akvarell tájképein az egymást átható festékretegek a klasszikus romantikus tájat látomásos, álomszerű tájjá változtatják át, zenészként house és hip-hop stílusú dinamikus hangkompozíciókat és remixeket készít. INGO GERKEN fotóinak és installációinak fő motívuma a közösségi terek és az építészeti alkotások manipulálása az arányok és a nézőpontok által. Közös művükön, a kiállításon bemutatott *The Gravity of Invention / The Invention of Gravity* (2008) című kislemezen egy – Gerken és Meyer által

elvégezett – belélegzést és kilégzést követő csend hallható. Talán ebben a drámai műben fogalmazódik meg legtisztábban kiállítás filozófiája: művészi és akusztikai tevékenység egyidőben.

A holland MARC BIJL provokatív munkái műfajukat tekintve rendkívül szerteágazóak: szobrai, installációi, graffitije társadalmi és politikai témákat dolgoznak fel. Az ipari és kereskedelmi szimbólumok, logók szintén állandó céltáblái mítoszrombolásának, 2000-ben például narancsszínű téglákat készített a futball EB-re a futball-huligánoknak a kisajátított Nike szlogennel: *Just do it*. Bijl képzőművészeti tevékenysége mellett a rotterdami, gótikus metált játszó Götterdämmerung zenekar basszusgitárosa, a *Zenebolt*ban két ilyen album volt hallható tőle.

A hagyományos értelemben vett zene területén dolgozik LAURA BRUCE is. Videók, szobrok és performansok után kezdett el nagyméretű, fekete-fehér rajzokat készíteni, melyeken tipikus amerikai házak üres hátsó udvarai és magányos lakói jelennek meg a kertvárosi idill helyett a szorongás és a bizonytalanság köztes állapotában. Kiállított lemezét is ilyen, a lemezen hallható szomorú, balladisztikus country-zenével szoros kapcsolatban álló rajzok borítják. A kiállításon hallható hanganyagok azt a paradigmaváltást tükrözik, ami a dadaisták, majd például John Cage vagy Ben munkássága nyomán jött létre a zene és képzőművészet viszonyában. Több alkotó (pl. Marcel Duchamp, Moholy-Nagy László, Milan Knížak), a hanghordozót tette képzőművészeti tárggyá, tükrözve a Walter Benjamin által felvetett, a művészetet átalakító technikai újdonságok hatásait, melyek immár önálló művészi eljárás módokká váltak. A Neon Galériában látható alkotók a küszöbön egyensúlyoznak, számukra bármelyik pillanatban lehetséges az átjárás a műfajok és műformák között. A határok és hierarchiák felszámolása azt eredményezte, hogy a hangok a grafika, a videó, a szobrászat kifejezőeszközeivé váltak. A létrejött alkotások immár nem hagyományos esztétikai jellemzőikkel hatnak befogadójukra, hanem frissességükkel és „másféle” használati lehetőségeikkel: a *Zenebolt* kínálta LP-k és CD-k képesek túllépni korlátaikat.

NIK NOWAK
Sackkarre, 2010

